

Pieter T'Jonck over de publiek van het Nieuwpoorttheater, de architectuur van theaters en musea, hoge en lage cultuur, pop art en voorstellingen van Vincent Dunoyer en Meg Stuart.

Niet in een blik te vatten

komen los staan van de intrinsieke eigenschap-
pen van een voorstelling zelf (alhoewel dit,
zoals mag blijken, een paradox is: een intelli-
gente voorstelling zal altijd op een of andere
wijze deze context in het spel betrekken).

Een mooi voorbeeld van de wijze waarop
advertenties en affiches een bijzonder begrip
van een voorstelling sturen, is hoe Nieuwpoort-
theater enkele jaren geleden een beschafde typo-
grafie verving door de schreeuwerige lay-out

van reclameblaadjes. Dat was niet zomaar een
grap: met voorstellingen als *De broers Gebroers*
probeerde het Nieuwpoorttheater daadwerke-
lijk een nieuw publiek uit de achtergestelde buurt
van het theater in de zaal te krijgen door het
aan te spreken in een taal die dat publiek kent
en begrijpt, die van reclameblaadjes. Als de voor-
stelling een bepaalde boodschap 'uitstuur' naar
de kijker, dan is het vanzelfsprekend niet zo
dat deze boodschap op een onduidelzinnige,
'transparante wijze' arriveert bij de kijker. Dat
weten we allemaal. Maar wat gemeenlijk ver-
geen wordt is dat de context waarin het stu-
ling zou kunnen zijn. Theater zou, als spel, als
totaal artificiële structuur, precies de plaats
moeten zijn waarin ogenblikkelijk, in het hier
en nu, levende betekenis gecreëerd wordt met
echte dingen en vooral levende lijven. Het doet
er niet toe of het om te lachen of om te huilen
is, het doet er nog minder toe of het met oude,
met nieuwe of gewoon zonder teksten is. Met
welke middelen het ook werkt, het theater moet,
door zijn ogenblikkelijkheid en zijn artificiële-
teit, een figuur laten ontstaan die ons toont hoe
onze eigen voorstellingen in elkaar zitten en
werken, of – als het heel erg goed is – dat
zichtbaar maken wat eigenlijk niet meer voor-
stelbaar of toonbaar is, maar in een plots mo-
ment in de actie kan oplichten. Een onuitput-

Echt vals en vals echt

het woord 'ideologie';

we slaan er geen acht op. Met de context van
de voorstelling bevinden we ons als het ware in
het onderbewuste van de artistieke en institu-
tionale praktijken die samen het theaterland-
schap uitmaken. En het onderbewuste is, zoals
we allen weten, mateloos, maar niet noodza-
kelijk ongestructureerd. Wellicht helpt het als
we het woord 'onderbewuste' vervangen door
het woord 'ideologie';

Een uiterst belangrijk aspect van de con-
text van een voorstelling is uiteraard de instel-
ling waarin die voorstelling te gast is. Ik gebruik
hier met opzet het woord instelling, en niet
zomaar het woord gebouw. Gebouwen zijn al-
vast in West-Europa het product van een maat-
schappelijk proces waarin, gezien theaters bou-
wen meestal een dure aangelegenheid is, heel
wat krachten tegelijk aan het werk zijn. Die
krachten zijn niet noodzakelijk bevorderlijk
voor wat de essentie van een theatervoorstel-
ling zou kunnen zijn. Theater zou, als spel, als
totaal artificiële structuur, precies de plaats
moeten zijn waarin ogenblikkelijk, in het hier
en nu, levende betekenis gecreëerd wordt met
echte dingen en vooral levende lijven. Het doet
er niet toe of het om te lachen of om te huilen
is, het doet er nog minder toe of het met oude,
met nieuwe of gewoon zonder teksten is. Met
welke middelen het ook werkt, het theater moet,
door zijn ogenblikkelijkheid en zijn artificiële-
teit, een figuur laten ontstaan die ons toont hoe
onze eigen voorstellingen in elkaar zitten en
werken, of – als het heel erg goed is – dat
zichtbaar maken wat eigenlijk niet meer voor-
stelbaar of toonbaar is, maar in een plots mo-
ment in de actie kan oplichten. Een onuitput-

Vanity - Vincent Dunoyer, Mousonturm (Frankfurt)

Theatervoorstellingen zijn extreem ingewik-
kelde tekens, die we als kijker moeten ontcijfe-
ren. Zowel kijkers als critici zijn door de band
genomen zo begaan met deze taak dat zelden
of nooit de context van de voorstelling in over-
weging genomen wordt bij deze opgave. Het is
echter niet mogelijk om te zien dat deze con-
text, in al zijn mogelijke vormen, wel degelijk
een doorslaggevende rol kan spelen in de ma-
nier waarop een voorstelling begrepen wordt.
Of een voorstelling in een oud operagebouw
dan wel in een weide doorgaat, of de toegang
heel duur dan wel gratis is, of de voorstelling
kaderd in een groter geheel zoals een festival of
een allensstaand evenement is, zelfs de manier
waarop voor een voorstelling geadverteerd
wordt, het zijn allemaal factoren die ons kijken
en begrijpen sturen, maar in veel gevallen vol-